

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA BẢO TÀNG**

*****

NGUYỄN THỊ THUẬN LINH

**TÌM HIỂU SƯU TẬP LƯ VÀ ĐÌNH ĐỒNG THỜI NGUYỄN
TRUNG BÀY TẠI BẢO TÀNG LỊCH SỬ VIỆT NAM**

**KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TỒN — BẢO TÀNG**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: THẠC SĨ. TRẦN ĐỨC NGUYỄN

HÀ NỘI- 2008

MỤC LỤC

	Trang
Mở đầu	
1. Lý do chọn đề tài	
2. Mục đích nghiên cứu	
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	
4. Phương pháp nghiên cứu	
5. Bố cục của khoá luận	
<i>Chương I: Khái quát về Bảo tàng Lịch sử Việt Nam và phần trung bày về thời Nguyễn</i>	1
1.1. Quá trình hình thành và phát triển của Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam	1
1.2. Nội dung trưng bày của Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam	3
1.3. Nội dung trưng bày triều Nguyễn tại Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam	12
1.3.1. Nội dung trưng bày triều Nguyễn	12
1.3.2. Sư tập lư và đỉnh đồng trong phần trưng bày triều Nguyễn	13
<i>Chương 2: Giá trị của sưu tập lư và đỉnh đồng thời Nguyễn trưng bày tại Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam</i>	15
2.1. Tổng quát về sưu tập lư và đỉnh đồng thời Nguyễn trưng bày tại Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam	15
2.1.1. Khái niệm sưu tập	15
2.1.2. Đặc trưng cơ bản của sưu tập lư và đỉnh đồng	19
2.1.2.1. Lư đồng	20
2.1.2.2. Đỉnh đồng	22
2.1.3. Đối sánh đề tài trang trí trên lư và đỉnh đồng với đề tài trang trí trên một số đồ đồng khác cùng thời được trưng bày ở Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam	31
2.1.4. Kỹ thuật đúc lư và đỉnh đồng thời Nguyễn	33
2.2. Giá trị của sưu tập	36

2.2.1. Giá trị lịch sử	36
2.2.2. Giá trị văn hoá	40
Chương 3: Một số giải pháp nhằm bảo quản và phát huy giá trị sưu tập lưu và đỉnh đồng trưng bày tại Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam	50
3.1. Thực trạng bảo quản lưu và đỉnh đồng của Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam	50
3.1.1. Về công tác kiểm kê	50
3.1.2. Về công tác bảo quản sưu tập	51
3.1.2.1. Bảo quản trong kho cơ sở	51
3.1.2.3. Bảo quản tại phòng trưng bày	53
3.2. Một số giải pháp nhằm phát huy giá trị sưu tập lưu và đỉnh đồng thời Nguyễn trưng bày tại Bảo tàng Lịch Sử Việt Nam	56
3.2.1. Hoàn thiện nội dung hồ sơ hiện vật và tiếp tục sưu tầm bổ sung hiện vật cho sưu tập	57
3.2.2. Đa dạng hoá các hình thức trưng bày	58
3.2.3. In ấn, giới thiệu, quảng bá về sưu tập	60
Kết luận	62
Tài liệu tham khảo	64
Phụ lục	66

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Lư hương đồng và đỉnh đồng là một trong số những đồ thờ không thể thiếu trong đời sống tâm linh của người Việt Nam. Trên bàn thờ tổ tiên của mỗi gia đình cho đến các chùa chiền, đình miếu□ lư hương đồng và đỉnh đồng luôn được đặt ở chỗ trang trọng nhất. Bộ lư hương đồng và đỉnh đồng trên bàn thờ luôn nhắc nhở mọi người rằng cây có cội nước có nguồn, chim có tổ người có tông, vì vậy luôn phải giữ vững đạo lý tốt đẹp đó.

Bảo tàng Lịch sử Việt Nam là một trong những nơi lưu giữ nhiều hiện vật, sưu tập hiện vật chất liệu đồng với rất nhiều loại hình phong phú. Đó là những đồ thờ cúng như lư, đỉnh...những loại nhạc khí như trống, chuông, khánh...các loại vũ khí như dao, gươm, giáo, súng...cho đến những đồ gia dụng như nồi, mâm, ấm, chậu, bình vôi...Tất cả những hiện vật, sưu tập hiện vật ấy đã phản ánh trình độ kỹ thuật, mỹ thuật đúc đồng Việt Nam vốn có truyền thống từ rất lâu đời đã đạt đến trình độ cao.

Hiện nay Bảo tàng Lịch sử Việt Nam đang lưu giữ, trưng bày sưu tập lư hương đồng và đỉnh đồng (gọi tắt là lư và đỉnh đồng) thời Nguyễn (thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX). Đây là những hiện vật tiêu biểu, có ý nghĩa, là nguồn tư liệu quý giá để phục vụ công tác nghiên cứu khoa học và trưng bày phục vụ khách tham quan. Việc tìm hiểu, nghiên cứu sưu tập này sẽ cho chúng ta thấy được trình độ kỹ thuật, mỹ thuật đúc đồng của thời Nguyễn nói riêng và của Việt Nam nói chung. Bên cạnh đó sưu tập lư hương đồng và đỉnh đồng còn cho chúng ta thấy được những giá trị về đời sống văn hoá tâm linh của người Việt trong văn hoá Việt Nam.

Sưu tập lư hương đồng và đỉnh đồng thời Nguyễn chứa đựng nhiều giá trị cả về lịch sử, văn hoá và mỹ thuật, song những tìm hiểu nghiên cứu một cách toàn diện về sưu tập còn khá ít ỏi. Ngoài một số bài viết khái quát, giới thiệu chung về lư hương đồng và đỉnh đồng trong *Thông báo khoa học* nội bộ

của Bảo tàng thì đến nay chưa có một công trình nghiên cứu toàn diện nào về sưu tập lư và đỉnh đồng này. Thêm vào đó đề tài nghiên cứu về lư và đỉnh đồng cũng là đề tài mới mẻ trong nghiên cứu khoa học của sinh viên chuyên ngành Bảo tàng. Với những lý do như trên, em đã chọn đề tài: □*Tìm hiểu sưu tập lư và đỉnh đồng thời Nguyễn trưng bày tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam*□ làm khoá luận tốt nghiệp của mình.

2. Mục đích nghiên cứu

- Nghiên cứu về quá trình hình thành, nội dung trưng bày hiện nay của Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.

- Nghiên cứu sưu tập lư và đỉnh đồng hiện đang trưng bày tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam. Thông qua bộ sưu tập tìm hiểu về cách chế tác, hoa văn trang trí, tạo dáng của lư và đỉnh đồng cũng như đánh giá trình độ kỹ thuật và mỹ thuật đúc đồng thời Nguyễn.

- Tìm hiểu giá trị của sưu tập.

- Từ nghiên cứu về sưu tập, đưa ra một số nhận xét và giải pháp nhằm bảo quản và phát huy giá trị của sưu tập.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu: Sưu tập lư và đỉnh đồng thời Nguyễn (thế kỷ XIX-đầu thế kỷ XX) trưng bày tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.

- Phạm vi nghiên cứu: Sưu tập lư và đỉnh đồng thời Nguyễn được trưng bày tại hệ thống trưng bày cố định của Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.

4. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp duy vật biện chứng và duy vật lịch sử của Chủ nghĩa Mác — Lênin.

- Sử dụng phương pháp thống kê, miêu tả, so sánh, phân tích, tổng hợp, nghiên cứu tư liệu.

- Sử dụng phương pháp mỹ thuật học trong việc xác định từng loại hoa văn, các chi tiết trên hiện vật.

- Sử dụng phương pháp của Bảo tàng học.
- Bên cạnh đó còn sưu tầm sách báo, tạp chí, các bài viết, kế thừa những kết quả nghiên cứu có liên quan đến lư và đỉnh đồng.

5. Bố cục của khoá luận

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo, Phụ lục ảnh, phần nội dung của khoá luận được chia thành 3 chương chính:

Chương 1: Khái quát về Bảo tàng Lịch sử Việt Nam và phần trưng bày về thời Nguyễn.

Chương 2: Giá trị của sưu tập lư và đỉnh đồng thời Nguyễn trưng bày tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.

Chương 3: Một số giải pháp nhằm bảo quản và phát huy giá trị sưu tập lư và đỉnh đồng trưng bày tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.

Trong quá trình nghiên cứu đề tài này, em luôn nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của TS. Nguyễn Đình Chiến - Trưởng phòng Kho Bảo quản - Bảo tàng Lịch sử Việt Nam, chú Nguyễn Tuấn Đại - Trưởng phòng Trưng bày - Tuyên truyền - Bảo tàng Lịch sử Việt Nam, cô Nguyễn Thị Mai - Phó phòng Trưng bày - Tuyên truyền - Bảo tàng Lịch sử Việt Nam và đặc biệt là sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của thầy giáo hướng dẫn là Thạc sĩ Trần Đức Nguyên. Qua đây, em xin được gửi lời cảm ơn chân thành sâu sắc tới thầy giáo Trần Đức Nguyên cùng Ban giám đốc và các cô chú, anh chị đang công tác tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam đã tạo điều kiện giúp đỡ em hoàn thành tốt luận văn tốt nghiệp này.

Tuy đề tài đã được hoàn thành nhưng do các tư liệu liên quan đến đề tài, các công trình nghiên cứu còn ít, lại do điều kiện thời gian và trình độ có hạn nên khoá luận không tránh khỏi những thiếu sót, hạn chế. Kính mong sự chỉ bảo, góp ý của các nhà nghiên cứu, các thầy cô giáo cùng các bạn đồng nghiệp để khoá luận được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, tháng 6 năm 2008

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trần Lâm Biên (2003), *Đồ thờ trong di tích người Việt*, Nxb Văn hoá Thông tin.
2. Trần Lâm Biên, *Trang trí trong Mỹ thuật truyền thống của người Việt*, Nxb Văn hoá Dân tộc, Tạp chí Văn hoá Nghệ thuật 2001.
3. Đinh Phương Châm (2004), *Tìm hiểu đỉnh đồng lưu giữ tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam*, Thông báo Khoa học — Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.
4. Tạp chí *Cổ vật tinh hoa* số 7 tháng 5/2004.
5. Cục Bảo tồn bảo tàng - Bảo tàng Lịch sử Việt Nam (2003), *Cổ vật Việt Nam*.
6. Phạm Hữu Công, *Vài nét về nghề đúc đồng ở Sài Gòn xưa*, Tạp chí Văn học Nghệ thuật số tháng 12/1994.
7. Bộ sách di tích lịch sử văn hoá - danh thắng (2007), *Cửu đỉnh*, Nxb Trẻ.
8. Phí Dân (1996), *Bảo quản hiện vật bằng đồng*, Những phát hiện mới về Khảo cổ học.
9. Đỗ Thị Hảo, *Làng Vó và nghề đúc đồng truyền thống*, Nxb Khoa học Xã hội, H1991.
10. Nguyễn Thị Huệ (2002), *Nghiên cứu nguồn sử liệu hiện vật bảo tàng*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
11. Nguyễn Thu Huyền (2002), *Tìm hiểu sưu tập ấm đồng thời Lê (thế kỷ XV □ XVIII) tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam*, Khoá luận tốt nghiệp, Khoa Bảo tàng — trường Đại học Văn hoá Hà Nội.
12. Lê Văn Lan - Phạm Văn Kính - Nguyễn Linh (2003), *Những dấu vết đầu tiên của thời đại đồng thau ở Việt Nam*, Thông báo Khoa học - Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.
13. Đinh Xuân Lâm (1999), *Đại cương Lịch sử Việt Nam*, Nxb Giáo dục tập 2.
14. Phan Huy Lê, *Lịch sử chế độ phong kiến Việt Nam*, Nxb Giáo dục, H1995.

15. *Luật Di sản Văn hoá và nghị định hướng dẫn thi hành* (2002), nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội.
16. Dương Văn Lượng, *Một số vấn đề về văn hoá tâm linh ở Việt Nam hiện nay*, Tạp chí Cộng sản số 4-2008.
17. Nguyễn Thị Minh Lý (chủ biên) (2004), *Đại cương về cổ vật ở Việt Nam*, Trường Đại học Văn hoá Hà Nội, Hà Nội.
18. Đinh Văn Thìn (2001), *Công tác bảo quản hiện vật tại Bảo tàng Lịch sử Việt Nam*, Thông báo Khoa học — Bảo tàng Lịch sử Việt Nam.
19. Nguyễn Khắc Thuần (2004), *Việt sử giai thoại*, Nxb Giáo dục.
20. Chu Quang Trứ, *Nghề đúc đồng truyền thống Việt Nam*, Văn học dân gian số 2 — 1987, trang 65 — 72.
21. Trương Hữu Quýnh (chủ biên), *Đại cương Lịch sử Việt Nam*, Nxb Giáo dục, Hà Nội 1999 tập 1.
22. Trần Quốc Vượng — Hà Văn Tấn. *Lịch sử chế độ phong kiến Việt Nam*, Nxb Giáo dục, Hà Nội 1960 tập 1.